

УДК 37(092)(460)“1910/1920”

Келемен Й. Й.

аспірант кафедри педагогіки і

методики викладання історії та суспільних дисциплін

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка

СТАН ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ АНГЛОМОВНИХ КРАЇН У ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦЯХ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ 1910-Х РОКІВ

Іспанський педагог Лоренсо Лузуріага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) вже у ранніх публікаціях 1910-х років представляв результати широкоформатних порівняльно-педагогічних досліджень. У педагогічних публікаціях того часу Лоренсо Лузуріагою було проаналізовано численний статистичний матеріал щодо функціонування освітніх закладів, упровадження установ управління освіти, підготовки педагогічних кадрів у країнах Європи та Америки; окреслено актуальні порівняльно-педагогічні проблеми.

Починаючи з 1915 року, у наукових публікаціях Лоренсо Лузуріаги компаративно-педагогічний напрям дослідження охоплював дві провідні теми: управління освітою в окремих європейських державах (Німеччина, Швейцарія, Австрія, Нідерланди та інші) і підготовка вчительства в країнах Європи та Америки [1, с. 37–38].

У компаративно-педагогічних студіях Лоренсо Лузуріаги 1910-х років знайшли відображення найболючіші питання в галузі початкової освіти в державах англомовного простору на початку XX століття – демократизація освіти, її секуляризація, нестача професійних вчительських кадрів, неможливість охоплення елементарним навчанням усіх дітей шкільного віку та інші [2, с. 76–77].

Статистичний матеріал про стан початкової освіти в англомовних країнах був описаний Лоренсо Лузуріагою у книзі “Початкова освіта за кордоном. Англомовні країни” (Мадрид, 1915) [3].

Розглядаючи стан освіти у Великій Британії, Лоренсо Лузуріага наводив такі статистичні дані: 1913 року в Англії та Уельсі налічувалося 6080161 учень (із них – 326515 дітей віком від 3 до 5 років; 4646969 – віком від 5 до 12 років;

1106677 – віком від 12 до 15 років). Регулярно відвідували школу 5110085 учнів 5–12-річного віку.

Підкреслюючи, що на початку XX століття чисельність дітей-школярів зростала, Лоренсо Лузуріага вказував: у 1870/1871 навчальному році в Англії та Уельсі елементарним навчанням було охоплено 1795732 дітей, у 1900/1901 навчальному році – вже 5767359 дітей, а в 1910/1911 – 6060148 дітей [3, с. 30–31].

1913 року в Англії нараховувалося 19100 громадських елементарних шкіл (із них – 7140 шкіл, створених місцевою владою), у яких навчалися 6399809 учнів, та 41 вища елементарна школа з 11285 учнями. Крім того, діяли 56 “шкіл, спроможних навчати”, із 6993 учнями. В Уельсі функціонувало 1867 громадських елементарних шкіл (із них – 1218 шкіл, створених місцевою владою), у яких навчалися 527117 дітей; 11 вищих елементарних шкіл із 2969 учнями; 2 “спроможних навчати” школи зі 107 учнями. В Англії та Уельсі разом діяли 6097 шкіл і курсів продовження з 310961 учнем [3, с. 36–37].

У Шотландії 1913 року функціонувало 3177 початкових шкіл, які відвідували 816035 учнів; 193 вищі початкові школи з 26343 учнями; 2097 додаткових курсів із 52060 здобувачами та 2091 клас продовження зі 144815 учнями [3, с. 65].

В Ірландії у 1912/1913 навчальному році регулярно відвідували школи 499038 учнів; діяли 7667 початкових шкіл із 668974 учнями [3, с. 78].

В Австралії 1911 року початкові школи відвідували 459385 учнів, загалом нараховувалося 696567 дітей шкільного віку. 1909 року в Австралії налічувалося 7787 державних початкових шкіл, у яких навчалися 624236 учнів, викладали 15788 учителів; 2082 приватні школи з 164428 учнями та 8110 вчителями [4, с. 93].

У Новій Зеландії у 1913/1914 навчальному році початкові державні школи відвідували 151242 учні. Загалом у 2255 початкових елементарних школах навчалися 167457 дітей, а в 1836 школах продовження – 15206 учнів [3, с. 104].

У Сполучених Штатах Америки 1912 року із загальної кількості 17484796 дітей шкільного віку (від 6-річного до 14-річного віку) регулярно відвідували школу 15433920 дітей [3, с. 122].

Сумісне навчання хлопців і дівчат було загальною тенденцією в освітніх закладах США. 96% учнів навчалися в змішаних школах [3, с. 124].

У замітці “Освіта в США” (*El Sol*, 1918) [4] Лоренсо Лузуріага доводив, що у США з-поміж розвинених країн освітня справа була в найкращому стані. Зокрема, якщо 1870 року початковою освітою в державі було охоплено близько 7 мільйонів учнів, то в 1916–1917 роках – уже понад 24 мільйони осіб, тобто 24 зі 100 жителів країни (для порівняння у Франції навчалися всього 17 осіб із 100, у Великій Британії – 19, у Німеччині – 20) [4, с. 8].

1910 року в канадських початкових школах систематично навчалися 803874 учні. Початкова освіта була безплатною, за виключенням Квебека [3, с. 141].

Таким чином, системний аналіз стану початкової освіти в англомовних країнах на початку XX століття здійснювався Лоренсо Лузуріагою у педагогічних працях 1910-х років. Педагог відмітив важливі тенденції кількісного зростання як освітніх закладів – початкових шкіл, так і учнівського складу цих освітніх закладів, та якісної модернізації навчального процесу у початкових школах англомовних держав у 1910-х роках.

Список літератури

1. Зайченко Н. І. Педагогічні студії Лоренсо Лузуріаги. І. Компаративно-педагогічні пошуки Лоренсо Лузуріаги “іспанського” періоду: монографія. Київ : Вид. Ямчинський О. В., 2024. 175 с.
2. Zaichenko N. I. English-speaking educational space in the Lorenzo Luzuriaga's comparative pedagogical studies in the 1910s. *Priority scientific developments in pedagogy and psychology* (November 1–2, 2023, Częstochowa, the Republic of Poland). Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 73–77.
3. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en el extranjero. I. Paises de lengua inglesa. Madrid : R. Rojas, 1915. 151 p.
4. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en el extranjero. Madrid : J. Cosano, 1917. 473 p.
5. Luzuriaga L. La educacion en los Estados Unidos. *El Sol*. Madrid, Lunes 7 de enero de 1918. № 37, año II. P. 8.